

АНТИКОРУПЦІЙНІ СТУДІЇ

МАГІСТЕРСЬКА ПРОГРАМА

КУРС

**СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ
І КОРУПЦІЯ**

2024/25

Цей навчальний курс став можливим завдяки фінансовій підтримки Міжнародного фонду «Відродження». Зміст цього навчального курсу не обов'язково відображає погляди Міжнародного Фонду «Відродження».

Лектор курсу:

Світлана Оксамитна
oksamytova@gmail.com

Форма підсумкового контролю: індивідуальна дослідницька робота/проект

Усі письмові роботи надсилати на електронну адресу anticorruption.study@gmail.com

Опис курсу:

Зміст курсу розкриває основні теоретичні засади та емпіричні результати дослідження взаємозв'язку соціальної нерівності і корупції у суспільстві. Передбачається знайомство зі змістом концептуальних положень, методами і результатами емпіричних досліджень причин і наслідків корупції, взаємозалежності між корупцією, соціальною нерівністю, зокрема економічною, освітньою, гендерною, суспільною довірою, інституційним устроєм суспільства та ефективністю урядування у розвинутих західних, незахідних та пострадянських суспільств.

РОЗКЛАД ЗАНЯТЬ

№	Тема	Дата	Час проведення	Форма заняття	Час
1	Вступ до курсу. Загальний огляд тематики курсу. Основні концепти: корупція, соціальна нерівність	13.02.2025	18:00-20:50	Лекція	2 год.
2	Соціальна нерівність: поняття, типи, основні показники. Стан соціальної нерівності в Україні.	20.02.2025	18:00 - 20:50	Семінар за методом "Сократів діалог"	4 год.
3	Корупція як соціальне явище та соціальна поведінка: суть, причини, наслідки.	21.02.2025	18:00 - 20:50		4 год.
4	Чи можна виміряти корупцію?	27.02.2025	18:00 - 20:50		4 год.
5	Соціальна нерівність і корупція: яка (взаємо)залежність?	06.03.2025	18:00 - 20:50		4 год.
6	"Пастка нерівності" за Е. Усланером: Нерівність – Недовіра – Корупція – Нерівність.	13.03.2025	18:00 - 20:50		4 год.
7	Корупція, довіра та ефективність держави.	20.03.2025	18:00 - 20:50		4 год.
8	Історичні корені корупції: масова освіта, економічна нерівність і державна спроможність.	27.03.2025	18:00 - 20:50		4 год.
9	Соціальна нерівність і здоров'я.	10.04.2025	18:00 - 20:50		4 год.
10	Гендерний вимір корупції.	17.04.2025	18:00 - 20:50		4 год.
11	Корупція і "замкнене коло середнього класу".	24.04.2025	18:00 - 20:50		4 год.
12, 13	Презентації індивідуальних дослідницьких робіт.	01.05.2025			іспит

Веб-сайт курсу

Програма, анонси та навчальні матеріали будуть розміщені на веб-сайті ACREC: <https://acrec.org.ua/>

Оцінювання знань та вмінь студентів. Шкала оцінювання знань:

Шкала	Оцінка за національною шкалою	Визначення
A 91-100	відмінно	Дуже високий рівень знань із незначними помилками
B 81-90	добре	Дуже добре; більше ніж середній рівень знань, але з деякими помилками
C 71-80	добре	Добре; загалом гарна робота, але є достатня кількість помітних помилок
D 66-70	задовільно	Задовільно; але із значними недоліками
E 60-65	задовільно	Достатньо; досягнуті мінімальні критерії
F 30-59	незадовільно	Незадовільно; потрібна деяка додаткова робота
F 0-29	незадовільно	Неприйнятно; потрібна значна додаткова робота

ФОРМАТ РОБОТИ ПІД ЧАС АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ:

Підготовка до занять передбачає прочитання кожним студентом/студенткою джерел обов'язкової літератури, вибіркове знайомство з додатковою літературою, самостійний пошук даних/фактів/публікацій за тематикою семінару. Щотижневі заняття відбуваються у формі обговорення (за участю усіх присутніх студентів та викладачки) змісту теми на підставі прочитаної до заняття літератури та підготовлених презентацій і питань для обговорення. Підготовлені виступи/презентації на заняттях мають містити не переказ змісту одного прочитаного джерела, а основні положення і узагальнення з усієї чи частини теми, а також оцінку аргументації авторів статей/джерел, власні висновки, дискусійні моменти, питання для подальшого обговорення тощо.

КОРОТКИЙ ОПИС ПІДСУМКОВОЇ РОБОТИ:

Обсяг індивідуальної дослідницької роботи – 15–20 тис. знаків (з пробілами).

Дослідницька робота може бути написана і представлені індивідуально або колективно у складі не більше 2-х студентів/студенток. У разі колективного написання обсяг роботи збільшується пропорційно кількості авторів. Викладачка повинна чітко знати внесок кожного автора/авторки у написання і представлення роботи задля індивідуального оцінювання.

Зміст роботи має містити такі обов'язкові складові:

- ▷ короткий вступ з обов'язковим чітким формулюванням основного/основних дослідницьких питань;
- ▷ виклад основного матеріалу у вигляді тез/тверджень і їхньої обґрунтованої аргументації;
- ▷ стислі висновки;
- ▷ посилання на залучені для виконання роботи джерела.

Розподіл балів в межах курсу

Курс розрахований на 50 навчальних аудиторних годин і складається щотижневих занять по 4 години. Успішність оцінюється за максимальною кількістю балів – **100**, які розподіляються таким чином:

- 👁️ Робота протягом семестру – до 70 балів, що включає:
 - ▷ 1) участь у щотижневих семінарах з підготовленими ґрунтовними виступами/презентаціями протягом семестру (до 40 балів, 2 по 20 балів максимум),
 - ▷ 2) активність у щотижневих семінарах (короткі виступи/доповнення, коментарі, участь у дискусії) (до 30 балів),
- 👁️ Виконання індивідуальної дослідницької роботи та її презентація (складання іспиту) – до 30 балів.

Отримання додаткових балів:

Курс не передбачає можливості будь-яких додаткових форм завдань для отримання додаткових балів, крім тих, що передбачає програма.

Правила листування ел.поштою:

Прохання надсилати електронні листи лише в таких випадках:

- 1) щодо призначення додаткової індивідуальної консультації;
- 2) повідомлення про відсутність на занятті та причини;
- 3) прохання надіслати ще раз анонси, зміни до програми, розкладу чи інші додаткові матеріали курсу. Питання щодо роз'яснення матеріалів курсу, процедур занять чи підсумкового контролю просимо вирішувати після занять або під час індивідуальних консультацій.

ПІДГОТОВКА ДО ЗАНЯТЬ

Підготовка до занять передбачає прочитання кожним студентом/студенткою джерел обов'язкової літератури, вибіркоче знайомство з додатковою літературою, самостійний пошук даних/фактів/публікацій за тематикою семінару. Щотижневі заняття відбуваються у формі обговорення (за участю усіх присутніх студентів та викладачки) змісту теми на підставі прочитаної до заняття літератури та підготовлених презентацій і питань для обговорення. Підготовлені виступи/презентації на заняттях мають містити не переказ змісту одного прочитаного джерела, а основні положення і узагальнення з усієї чи частини теми, а також оцінку аргументації авторів статей/джерел, власні висновки, дискусійні моменти, питання для подальшого обговорення тощо.

ПЛАН КУРСУ

**Соціальна нерівність
і корупція**

ТЕМА 1.

СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ: ПОНЯТТЯ, ТИПИ, ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ. СТАН СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ В УКРАЇНІ.

План

- ▶ Надмірна (несправедлива) нерівність та її наслідки. Інституційні умови відтворення соціальної нерівності.
- ▶ Методи вимірювання економічної нерівності.
- ▶ Чи можемо довіряти індексу Джині як показнику глибини нерівності в Україні?
- ▶ Ідентифікація класів у сучасній соціології.
- ▶ Соціальні класи в Україні.
- ▶ Соціально-класова самоідентифікація населення країни.

Завдання

Знайти і обговорити дані/факти/публікації щодо глибини соціальної нерівності/бідності в Україні, звернути особливу увагу на величину індексу Джині та децильного коефіцієнта нерівності.

Література

- 👁 Гурієв С. Українська катастрофа: в країні немає значної групи людей, чий дохід зростає з 1989 року // <https://voxukraine.org/uk/sergei-gurievs-speech-ua/>
- 👁 Лібанова Е.М. Нерівність в українському суспільстві: витоки та сучасність // Економіка України. – 2014. – № 3. – С. 4-19. // http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2014_3_2.
- 👁 Лібанова Е.М. Надмірна соціально-економічна нерівність: головний виклик для українського суспільства // Вісник Національної академії наук України. – 2017. – № 5. // <http://www.visnyk-nanu.org.ua/sites/default/files/files/Visn%202017/5/6.Libanova.pdf>
- 👁 Оксамитна С. Інституціональне середовище відтворення соціальної нерівності // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2010. – № 4. – С. 4-25. // <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/5209>
- 👁 Солодько Ю., Оксамитна С. Динаміка соціально-класової самоідентифікації в Україні: зміни в структурі та дискурсі Наукові записки НаУКМА. Соціологія. 2021. Т. 4. – С. 3-17. // http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/21146/Dynamika_sotsialno-klasovoi_samoidentyfikatsii_v_Ukraini_zminy_v_strukturi_ta_dyskursi.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- 👁 Фоміна О.О., Гоголева Н.Ф. (2021) Нерівність доходів населення в Україні: особливості економічної поведінки домогосподарств // <http://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/714/700>

ЗМІ про нерівність в Україні:

- 👁 Нерівність доходів по-українськи: «гірше», ніж у Гондурасі, «краще», ніж у Швеції // <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2162366-nerivnist-dohodiv-poukrainski-girse-niz-u-gondurasi-krase-niz-u-svecii.html>
- 👁 Україна очолила рейтинг країн, де розрив між багатими і бідними найменший // <https://www.epravda.com.ua/news/2017/04/27/624325/>

Додаткова література

- Оксамитна С., Симончук О. (Ред.) Динаміка сприйняття соціальної нерівності в Україні: за даними міжнародної програми соціальних досліджень 2009–2019: колективна монографія. Київ : Інститут соціології НАН України; Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2020. С. 7-26.
- Симончук О. Соціальні класи в сучасних суспільствах. Київ, 2018. <http://simonchuk.kiev.ua/wp-content/uploads/2020/02/2018-Book-Simonchuk-ukr1.pdf>

ТЕМА 2. КОРУПЦІЯ ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ ТА СОЦІАЛЬНА ПОВЕДІНКА: СУТЬ, ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ.

План

- ⦿ Множинність причин і наслідків корупції за результатами емпіричних досліджень.
- ⦿ Чому корупція є соціальною проблемою?
- ⦿ Корупція з міждисциплінарного погляду: психологічні, культурні та соціальні пояснення.
- ⦿ Як розрізнати хабар і подарунок?

Для дискусії на занятті

Чи поділяєте висновки статті щодо результатів експерименту?

Корупцію породжують обставини і погане держуправління. Несподівані висновки наукового експерименту <https://texty.org.ua/articles/113840/korupciyu-porodzhuyut-obstavyny-v-yaki-potraplyaye-lyudyna-i-pohane-derzhupravlinnya-nespodivani-vysnovky-naukovoho-eksperymentu/>

Для тих, кому цікаво дізнатися, чому антропологи неохоче долучаються до вивчення корупції:

Corruption as social exchange: the view from anthropology (2014). https://anticorrrp.eu/wp-content/uploads/2014/12/D1.1_Part5_Corruption-as-social-exchange-the-view-from-anthropology.pdf

Література

- ⦿ Абель, П. Дослідження різної природи незаконних трансакцій в Україні // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2010. – No 3. – С. 53. // <http://stmm.in.ua/archive/ukr/2010-3/6.pdf>
- ⦿ Холмс Л. Коррупция. Очень краткое введение. 2021. Глава 1, Глава 2, Глава 4.
- ⦿ Enste, Dominik; Heldman, Christina (2017). Causes and consequences of corruption: An overview of empirical results // <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/157204/1/IW-Report-2017-02.pdf>
- ⦿ Jancsics, David. Interdisciplinary Perspectives on Corruption (2014) // https://academicworks.cuny.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1190&context=gc_pubs (Скорочена версія статті – Янчікс Д. Корупція з міждисциплінарної точки зору // <https://politkrytyka.org/2017/09/22/koruptsiya-z-mizhdistsiplinarnoyi-tochki-zoru/>)
- ⦿ Uslaner, E. (2008). Corruption, Inequality, and the Rule of Law Cambridge University Press. P. 6-17.
- ⦿ Dimant, E. and Tosato, G. (2017). Causes and Effects of Corruption: What Has Past Decade's Empirical Research Taught Us? A Survey. Journal of Economic Surveys Vol. 00, No. 0, pp. 1-22 // https://www.researchgate.net/publication/304113926_Causes_and_Effects_of_Corruption_What_has_Past_Decade%27s_Empirical_Research-Taught_Us_A_Survey

Додаткова література

- 👁 Костюченко Т. Повсякденні корупційні практики (2017) / Стан сингулярності: соціальні структури, ситуації, повсякденні практики // http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11962/Stan_synhuliarnosti.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- 👁 Сапелкін Ю. Корупція в Україні: сутність, умови існування, механізми протидії. (2016). Інститут соціології НАН України.
- 👁 Fisman, Ray and Miriam A. Golden (2017). Corruption: What Everyone Needs to Know. New York: Oxford University Press.
- 👁 7. Jancsics David. Corruption as Resource Transfer: An Interdisciplinary Synthesis // https://spa.sdsu.edu/documents/PAR_Corruption_as_Resource_Transfer-_An_Interdisciplinary_Synthesis.pdf
- 👁 4. Mungiu-Pippidi, A. The Good, the Bad and the Ugly: Controlling Corruption in the European Union, 2013 // <https://www.againstcorruption.eu/wp-content/uploads/2013/03/ANTICORRP-Policy-Paper-on-Lessons-Learnt-final.pdf>
- 👁 5. Treisman D. The causes of corruption: A cross-national study/D. Treisman // Journal of Public Economics.— 2000.— Vol. 76.— No. 3.— P. 399–457. [https://sci-hub.se/10.1016/S0047-2727\(99\)00092-4](https://sci-hub.se/10.1016/S0047-2727(99)00092-4)

ТЕМА 3. ЧИ МОЖНА ВИМІРЯТИ КОРУПЦІЮ?

Література

План

- ▶ Три покоління методів вимірювання корупції. Застосування соціологічних методів для вимірювання корупції та сприйняття корупції.
- ▶ Стан корупції в Україні: оцінки громадян, експертів, міжнародних організацій, результати соціологічних досліджень.
- ▶ Що і як вимірюємо?

Завдання

Знайти, подивитися і прокоментувати методологію/дані/результати досліджень щодо стану корупції в Україні.

- Індекс сприйняття корупції – 2023 // <https://cpi.ti-ukraine.org/> (Якщо на час заняття будуть опубліковані дані 2024 р., подивитися їх)
- Корупція в Україні 2023: розуміння, сприйняття, поширеність <https://nazk.gov.ua/pdfjs/?file=/wp-content/uploads/Pages/07/17/0717bf197d9dbfd35baa6d2e939ca43a2e47460785552328ee7bd5e2fdebb05e11548549.pdf>
- Корупція в Україні 2023: розуміння, сприйняття, поширеність. Звіт за результатами опитування населення та бізнесу. – Київ, 2023. https://www.sapiens.com.ua/publications/socpol-research/309/%D0%9A%D0%9E%D0%A0%D0%A3%D0%9F%D0%A6%D0%86%D0%AF-2023_%D0%97%D0%92%D0%86%D0%A2_%D0%A3%D0%9A%D0%A0.pdf
- Стан корупції в Україні 2024: сприйняття, досвід, ставлення <https://engage.org.ua/stan-koruptsii-v-ukraini-2024-spryjniattia-dosvid-stavlennia/>
- Index of Public Integrity (IPI) <https://corruptionrisk.org/integrity/>

Готуємо відповідь на питання:

Який з фактів корупції в Україні протягом останніх 1-2 років вразив вас найбільше?

.....

.....

.....

- 👁 Городніченко, Ю., Лене, Дж., & Сологуб, І. (2024, 28 березня). Які фактори обумовлюють рівень сприйняття корупції в Україні? VoxUkraine | «Вокс Україна» — більше ніж найкраща аналітика про Україну. <https://voxukraine.org/yaki-factory-obumovlyuyut-riven-spryjnyattya-koruptsiyi-v-ukraini>
- 👁 Стародубська М. Як зрозуміти українців (2024). Розділ 6. Чи корупція в Україні така неопозбувна, як про неї говорять? С. 177 – 201. У наданій копії книжки с. 134 – 151.
- 👁 Холмс Л. Коррупция. Очень краткое введение. 2021. Глава 3, Глава 5 (україномовний переклад відсутній. Можна читати англomовний оригінал).
- 👁 Сологуб, І. (2023, 27 червня). Добročесність та ставлення до корупції серед українських учнів. VoxUkraine | «Вокс Україна» — більше ніж найкраща аналітика про Україну. <https://voxukraine.org/dobrochesnist-ta-stavlennya-do-koruptsiyi-sered-ukrayinskyh-uchniv>
- 👁 Basna K. Income Inequality And The Level Of Corruption In Europe: Specific Of Post-Communist Countries. 2014 // <https://www.oecd.org/corruption/integrity-forum/academic-papers/Basna.pdf> Тут поки що перша частина (ст. 2-10) - три покоління методів вимірювання корупції. Переконайтеся, що ви розумієте суть цих методів.
- 👁 Malito D. Measuring Corruption Indicators and Indices (2014). https://www.researchgate.net/publication/273939061_Measuring_Corruption_Indicators_and_Indices#fullTextFileContent
- 👁 Roca T. Measuring corruption: perception surveys or victimization surveys? (2011). <https://hal.science/hal-00625179/document>
- 👁 Gutmann, J., Padovano, F., & Voigt, S. (2020). Perception vs. experience: Explaining differences in corruption measures using microdata. European Journal of Political Economy, 65, 101925. <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2020.101925>

Хороший огляд вимірювання корупції можна знайти тут:

- Rotberg, R. The corruption cure : how citizens and leaders can combat graft (2017). Chapter II. Measuring and Assessing Corrupt Behavior.
- Багато матеріалів на сайті U4 Anti-corruption resource centre // <https://www.u4.no/>

Додаткова література

- Сапелкін Ю. Корупція в Україні: сутність, умови існування, механізми протидії. (2016). Інститут соціології НАН України.
- Стегній, О.Г. Феномен всеохоплюючої корумпованості в сучасному українському суспільстві. Український соціум, №1, 2012. // https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2012/01/7-22_no-1_vol-40_2012_UKR.pdf
- Fisman, Ray and Miriam A. Golden (2017). Corruption: What Everyone Needs to Know. New York: Oxford University Press.
- Heywood, P. M., & Rose, J. (2014). "Close but no Cigar": the measurement of corruption. Journal of Public Policy, 34(03), 507–529. <https://sci-hub.se/10.1017/s0143814x14000099>
- User's Guide to Measuring Corruption and Anticorruption https://www.researchgate.net/publication/341025154_User%27s_Guide_to_Measuring_Corruption_and_Anticorruption

ТЕМА 4. СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ І КОРУПЦІЯ: ЯКА (ВЗАЄМО) ЗАЛЕЖНІСТЬ?

План

- ▶ Чи впливає корупція на нерівність та бідність?
- ▶ Порівняльні дослідження нерівності та корупції.
- ▶ Вплив корупції на економічне зростання.

Література

- ▶ Скільки коштує суспільству корупція. Аналітична записка. 2016 // https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2016/07/How-much-does-Corruption-Cost-Ukraine_Research-Paper.pdf
- ▶ Basna K. Income Inequality And The Level Of Corruption In Europe: Specific Of Post-Communist Countries between 1995 and 2014. Communist and Post-Communist Studies (2019) 52 (2): 93–104 <https://www.oecd.org/corruption/integrity-forum/academic-papers/Basna.pdf>
- ▶ Gupta, Sanjeev, Hamid R. Davoodi, and Rosa Alonso-Terme. 2002. Does Corruption Affect Income Inequality and Poverty? Economics of Governance 3(1):23-45 // https://www.researchgate.net/publication/24054187_Does_Corruption_Affect_Income_Inequality_and_Poverty
- ▶ Narayan L. Corruption and inequality: A survey of the literature (2019). International Journal of Commerce and Management Research. https://www.researchgate.net/publication/337904388_Corruption_and_inequality_A_survey_of_the_literature

- ▶ Policardo, L., Sanchez Carrera, E. J., & Risso, W. A. (2019). Causality between income inequality and corruption in OECD countries. World Development Perspectives. doi:10.1016/j.wdp.2019.02.013 <https://sci-hub.se/10.1016/j.wdp.2019.02.013>
- ▶ You, Jong-Sung. Inequality and Corruption (2021). The Oxford Handbook of the Quality of Government. Chapter 16. P. 337-358.
- ▶ Zúñiga, N. Correlation between corruption and inequality // <https://www.u4.no/publications/correlation-between-corruption-and-inequality.pdf>

Додаткова література

- ▶ Мазярчук, В., Федько І. Вплив корупції на економічне зростання (2016) // https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2016/10/FEAO_Corruption_Economy_A5_short_final.pdf
- ▶ Україна. Корупція і економічне зростання. 2015. Міжнародний валютний фонд. (знайти в Інтернеті самостійно)
- ▶ Rothstein, B., Holmberg, S. (2014). Correlates of corruption. Working paper series https://qog.pol.gu.se/digitalAssets/1510/1510617_correlates-of-corruption.pdf
- ▶ You, Jong-sung and Sanjeev Khagram. 2005. "A Comparative Study of Inequality and Corruption," American Sociological Review, 70:136–157. <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/000312240507000107>

ТЕМА 5. "ПАСТКА НЕРІВНОСТІ" ЗА Е. УСЛАНЕРОМ: НЕРІВНІСТЬ – НЕДОВІРА – КОРУПЦІЯ – НЕРІВНІСТЬ.

План

- 👁️ Крос-культурні особливості "пастки нерівності".
- 👁️ Перехід від радянського/соціалістичного устрою до "пастки нерівності", недовіри і корупції у постсоціалістичних країнах.

Література

- 👁️ Uslaner, E. Corruption, Inequality, and the Rule of Law. Cambridge University Press 2008. P. 23-120. Три розділи на вибір або оглядове прочитання.
- 👁️ Головаха Євген. Соціальний цинізм і аномія в українському суспільстві: загальна динаміка і останні зміни / Є. Головаха // Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. №1, 2014 http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=A SP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=ukrsoc_2014_1%281%29__6
- 👁️ Меркулова Т.В., Дзюба Д.А. Анализ взаимосвязи межличностного доверия и социально-экономических показателей // Вісник Харківського національного університету. Серія "Економічна", випуск 92, 2017 // <https://periodicals.karazin.ua/economy/article/view/9370/8883>
- 👁️ Проценко В. Економіка інтересів: як суспільство недовіри руйнує власні шанси на зміни (2019) // <https://voxukraine.org/uk/ekonomika-interesiv-yak-suspilstvo-nedoviri-rujnuye-vlasni-shansi-na-zmini/>

- 👁️ Jordahl H. (2007). Inequality and Trust. <https://www.ifn.se/Wfiles/wp/wp715.pdf>
- 👁️ Rothstein B. (2018) How the Trust Trap Perpetuates Inequality. <https://www.scientificamerican.com/article/how-the-trust-trap-perpetuates-inequality/>

У двох останніх джерелах порівняйте, будь ласка, на малюнках величину індекса Джині в Україні. Буде цікаво.

Додаткова література

- 👁️ Uslaner, E. Corruption, Inequality, and the Rule of Law. Cambridge University Press 2008. P. 23-120. Три розділи на вибір або оглядове прочитання.
- 👁️ Головаха Євген. Соціальний цинізм і аномія в українському суспільстві: загальна динаміка і останні зміни / Є. Головаха // Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. №1, 2014 http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=A SP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=ukrsoc_2014_1%281%29__6
- 👁️ Меркулова Т.В., Дзюба Д.А. Анализ взаимосвязи межличностного доверия и социально-экономических показателей // Вісник Харківського національного університету. Серія "Економічна", випуск 92, 2017 // <https://periodicals.karazin.ua/economy/article/view/9370/8883>
- 👁️ Проценко В. Економіка інтересів: як суспільство недовіри руйнує власні шанси на зміни (2019) // <https://voxukraine.org/uk/ekonomika-interesiv-yak-suspilstvo-nedoviri-rujnuye-vlasni-shansi-na-zmini/>

ТЕМА 6.

ІСТОРИЧНІ КОРЕНІ КОРУПЦІЇ: МАСОВА ОСВІТА, ЕКОНОМІЧНА НЕРІВНІСТЬ І ДЕРЖАВНА СПРОМОЖНІСТЬ.

План

- 🕒 Зв'язок між рівнем освіти та рівнем корупції в історичній та порівняльній перспективі. Освітня нерівність в Україні.
- 🕒 (Не)корупційний доступ до усіх рівнів освіти?

Завдання

знайти, представити і обговорити дані/факти/ публікації щодо стану корупції в освітній сфері України. Чи це впливає на соціальну нерівність і як саме?

Все про корупцію в освітній сфері <https://osvita.ua/news/topics/50727/>

Література

(вибирайте за зацікавленістю у тематиці)
На вибір розділи за зацікавленнями у тематиці..

- 👁 Uslaner, E. The Historical Roots of Corruption. Mass Education, Economic Inequality, and State Capacity (2017). Cambridge University Press.
- 👁 Гендерні аспекти корупції у вищій освіті України. // <https://docplayer.net/142709672-G%27enderni-aspekti-korupciyi-u-vishchiiy-osviti-ukrayini.html>
- 👁 Корупційні ризики в медичній освіті https://kse.ua/wp-content/uploads/2020/01/Korupsiyni-riziki-v-medichniy-osviti-2019_Final-report_UKR.pdf
- 👁 Мельченко В.І. Корупція у вищих навчальних закладах (2021) // <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2021/1/8.pdf>
- 👁 Сидорчук О. Корупція у вишах: думки і погляди студентів (2015). Фонд "Демократичні ініціативи" імені Ілька Кучеріва. https://dif.org.ua/uploads/pdf/1435401343_3596.pdf
- 👁 Denisova-Schmidt, E, & Prytula, Y. (2017). Ukraine: Endemic higher education corruption. International Higher Education, 90:16–18. <https://ejournals.bc.edu/index.php/ihe/article/view/10000/8683>
- 👁 Heyneman S. Education and corruption (2004). International Journal of Educational Development 24(6) https://www.researchgate.net/publication/44838168_Education_and_Corruption
- 👁 Heyneman, Stephen P, Kathryn H Anderson, and Nazym Nuraliyeva (2007). The cost of corruption in higher education. Comparative Education Review, 52(1):1–25. https://www.researchgate.net/publication/44839339_The_Cost_of_Corruption_in_Higher_Education#fullTextFileContent
- 👁 Uslaner, E. Inequality, Education and Corruption (2021). The Oxford Handbook of the Quality of Government. Chapter 20. P. 427–448.
- 👁 Окрема монографія Е.Усланера: Uslaner, E. The Historical Roots of Corruption. Mass Education, Economic Inequality, and State Capacity (2017). Cambridge University Press.

Додаткова література

- 👁 Бідність та нерівні можливості дітей в Україні (2021). Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України, Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) <https://idss.org.ua/arhiv/FINAL-poverty-report-UA-web.pdf>
- 👁 Звіт за результатами соціологічного дослідження "Як ставляться до зовнішнього незалежного оцінювання його учасники". (2016). Фонд "Демократичні ініціативи" імені Ілька Кучеріва. <https://dif.org.ua/uploads/pdf/184407976587ca441131186.32222902.pdf>
- 👁 Нерівні можливості дітей в Україні: аналіз та рекомендації для політики // <https://www.idss.org.ua/monografii/nerivni%20mozhlivosti.pdf>
- 👁 Огляди ОЕСР на тему доброчесності в освіті: Україна 2017 / Переклад з англ. – Інститут розвитку освіти, – К.; Таксон, 2017. – 184 с. [http://iro.org.ua/uploads/OECDrev_ua_K+P293_out2_\(1\).pdf](http://iro.org.ua/uploads/OECDrev_ua_K+P293_out2_(1).pdf)
- 👁 Оксамитна С. Освітня нерівність в українському суспільстві: соціальні детермінанти освітніх переходів / С.Оксамитна, Л.Хоменко // Наукові записки НаУКМА, 2017. – Т. 196. Соціологічні науки. – С. 13-18. http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12224/Oksamytna_Khomenko_Osvitnia_nerivnist.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- 👁 Оксамитна, С. (2015) Тип школи та місце проживання як чинники диференціації результатів зовнішнього незалежного оцінювання. Грані, 5 (121), 46–52. <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/202>
- 👁 Прояви корупції в системі освіти: запобігання та протидія : навч.-мет. посіб. – 2-ге вид., перероб. та доп. / К.А. Бабенко, Н.Г. Діденко, М.В. Кондрашова, С.Ж. Лазаренко, О.Г. Хрімлі, Н.І. Яковець. – К. : «МПЛеся», 2016. – 236 с.

ТЕМА 7. СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ І ЗДОРОВ'Я.

План

- ▶ (Не)корупційний доступ до медичного забезпечення.
- ▶ Корупція і неформальні платежі в сфері охорони здоров'я в Україні.

Завдання

Знайти, представити і обговорити дані/факти/публікації щодо стану корупції в сфері охорони здоров'я України. Як це впливає на соціальну нерівність?

Література

- 👁 Терентій, К. (2024). Неформальні платежі за медичні послуги в Україні: вплив війни.
- 👁 Vox Ukraine. Retrieved from <https://voxukraine.org/neformalni-platezhi-za-medychni-poslugu-v-ukrayini-vplyv-vijny>
- 👁 Levenets, O., Stepurko, T., Polese, A., Pavlova, M., & Groot, W. (2019). Coping strategies of cancer patients in Ukraine. *The International journal of health planning and management*. <https://sci-hub.se/10.1002/hpm.2802>
- 👁 Stepurko, T., Pavlova, M., Gryga, I., Murauskiene, L., & Groot, W. (2015). Informal payments for healthcare services in Lithuania and Ukraine. In *Informal Economies in Post-Socialist Spaces* (pp. 195-224). Palgrave Macmillan, London. http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12210/Stepurko_Informal_Payments_for_Healthcare_Services_in_Lithuania_and_Ukraine.pdf?sequence=1

- 👁 Stepurko, T., Pavlova, M., & Groot, W. (2017). Informal payments in health care. In *The Handbook of Business and Corruption: Cross-Sectoral Experiences* (pp. 305-327). Emerald Publishing Limited. <http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12209/Stepurko%20Pavlova%20Groot%20Informal%20payments%20Handbook%20of%20Business%20and%20Corruption.pdf?sequence=1>
- 👁 Stepurko T., Pavlova M., Gryga I., Groot W. (2013). Informal payments for health care services—corruption or gratitude? A study on public attitudes, perceptions and opinions in six central and eastern european countries. *Communist and Post-Communist Studies* 46 (4), 419-431 // https://www.academia.edu/18329774/Informal_payments_for_health_care_services_Corruption_or_gratitude_A_study_on_public_attitudes_perceptions_and_opinions_in_six_Central_and_Eastern_European_countries
- 👁 Vian, T. (2008). Review of corruption in the health sector: theory, methods and interventions. *Health policy and planning*, 23(2), 83-94. https://www.researchgate.net/publication/5571463_Review_of_Corruption_in_the_Health_Sector_Theory_methods_and_interventions

Додаткова література

- 👁 Kankeu, H. T., & Ventelou, B. (2016). Socioeconomic inequalities in informal payments for health care: An assessment of the 'Robin Hood' hypothesis in 33 African countries. *Social Science & Medicine*, 151, 173-186.
- 👁 J Schipperges, M Pavlova, T Stepurko, P Vincke, W Groot. HYPERLINK "javascript:void(0)"Evidence on Corruption in Public Procurements in Healthcare and the Implications for Policy. *The Informal Economy in Global Perspective*, 293-317
- 👁 T Stepurko, M Pavlova, I Gryga, W Groot. HYPERLINK "javascript:void(0)"To pay or not to pay? A multicountry study on informal payments for health care services and consumers' perceptions. *Health Expectations* 18 (6), 2978-2993
- 👁 T Stepurko, M Pavlova, I Gryga, L Murauskiene, W Groot. HYPERLINK "javascript:void(0)"Informal payments for health care services: The case of Lithuania, Poland and Ukraine. *Journal of Eurasian Studies* 6 (1), 46-58

ТЕМА 8. ГЕНДЕРНИЙ ВИМІР КОРУПЦІЇ.

План

- ▶ Вплив корупції на гендерну рівність/нерівність.
- ▶ Гендерні відмінності у (не)корупційній поведінці.
- ▶ Гендерно зумовлені форми корупції.
- ▶ Гендерний вимір антикорупційної діяльності.

Література

- 👁 Корупція очима жінок і чоловіків. 2018. Програма розвитку ООН в Україні // https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/democratic_governance/corruption_in_the_eyes_of_women_and_men.html
- 👁 Corruption in the Eyes of Women and Men (UNDP) https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/DG/ETI/Gender_corruption_report%20EN.pdf
- 👁 Alexander A. Gender, Gender Equality, and Corruption: A Review of Theory and Evidence (2021) // The Oxford Handbook of the Quality of Government. Chapter 26. P. 559-579.
- 👁 Boehm F. Are men and women equally corrupt? (2015) <https://www.cmi.no/publications/5851-are-men-and-women-equally-corrupt>
- 👁 Gender and Corruption: Lessons from Laboratory Corruption Experiments (2011). European Journal of Development Research 23:59-71 https://www.researchgate.net/publication/46765771_Gender_and_Corruption_Lessons_from_Laboratory_Corruption_Experiments

- 👁 Rivas, F. An Experiment on Corruption and Gender. Bulletin of Economic Research 65: 1, 2013, p. 10-42. http://www.ugr.es/~teoriahe/RePEc/gra/wpaper/thepapers08_10.pdf
- 👁 Sung, H-E. Fairer Sex of Fairer System? Gender and Corruption Revisited Article in Social Forces · December 2003 82(2). P. 703-723 // https://www.researchgate.net/publication/233816917_Fairer_Sex_of_Fairer_System_Gender_and_Corruption_Revisited
- 👁 Goetz A. Political Cleaners: Women as the New Anti-Corruption Force?
- 👁 Development and Change 38(1): 87-105 (2007) https://www.researchgate.net/publication/44838082_Political_Cleaners_Women_as_the_New_Anti-Corruption_Force

Додаткова література

- 👁 <https://www.osce.org/files/f/documents/4/6/507569.pdf>
- 👁 https://www.unodc.org/documents/corruption/Publications/2020/THE_TIME_IS_NOW_2020_12_08.pdf
- 👁 <https://www.u4.no/blog/gender-and-corruption-part-1-what-weve-learned-from-20-years-of-research>

ТЕМА 9. КОРУПЦІЯ І “ЗАМКНЕНЕ КОЛО СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ”.

План

- 👁️ Статуси, норми та цінності середнього класу, ставлення до корупційних моделей поведінки.
- 👁️ Чи існує обернений зв'язок між зростанням середнього класу і корупцією?

Література

- 👁️ Лібанова Е.М. (2002). Трансформаційні процеси, соціальна стратифікація і перспективи становлення середнього класу», Економіка і прогнозування. http://eip.org.ua/docs/EP_02_2_34_uk.pdf
- 👁️ Міщенко М.Д. (2019). Середній клас як об'єктивована ідеологема». Український соціум, №1 (68). <https://ukr-socium.org.ua/uk/archive/no-1-68-2019/serednij-klas-yak-ob-ektivovana-ideologema/>
- 👁️ Середній клас в Україні: уявлення і реалії. Центр Разумкова. Київ 2016. https://razumkov.org.ua/uploads/article/2016_Seredn_klas.pdf
 - ▷ Глава 2. Самовизначення і характеристики: Соціальний склад (стор. 44-47). Мотиви самовизначення (стор.47-54) Соціально-демографічні характеристики (Стор.55-63). Висновки (стор.67-68)
 - ▷ Глава 3. Людський капітал українського середнього класу та умови його відтворення
 - ▷ Глава 4. Соціальний капітал українського середнього класу. Висновки (стор.257 – 258)

- 👁️ Солодько Ю. В. Український середній клас у контексті замкненого кола соціальної нерівності і корупції / Солодько Ю. В. // Наукові записки НаУКМА. Соціологія. - 2020. - Т. 3. - С. 15-26. http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/18260/Solodko_Ukrainskyi_serednii_klas_u_konteksti_zamkneno_ho_kola.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- 👁️ Loayza N., Rigolini J. & Llorente G. Do Middle Classes Bring Institutional Reforms? The World Bank Policy Research Working Paper. <http://documents.worldbank.org/curated/en/179301468151781297/Do-middle-classes-bring-institutional-reforms>
- 👁️ Maland D. Growth and the Middle Class. Democracy Journal from Spring 2011, No.20 <https://democracyjournal.org/magazine/20/growth-and-the-middle-class/>
- 👁️ Neudorfer N. Commodities and corruption – How the middle class and democratic institutions lead to less corruption in resource-rich countries [2018]. Resources Policy <https://sci-hub.se/10.1016/j.resourpol.2018.05.003>

Додаткова література

- 👁️ Лібанова Е.М. (2002). Трансформаційні процеси, соціальна стратифікація і перспективи становлення середнього класу», Економіка і прогнозування. http://eip.org.ua/docs/EP_02_2_34_uk.pdf
- 👁️ Солодько Ю., Оксамитна С. Динаміка соціально-класової самоідентифікації в Україні: зміни в структурі та дискурсі Наукові записки НаУКМА. Соціологія. 2021. Т. 4. – С. 3-17. http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/21146/Dynamika_sotsialno-klasovoi_samoidentyfikatsii_v_Ukraini_zminy_v_strukturi_ta_dyskursi.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- 👁️ Симончук Е.В. Средний класс: люди и статусы. Киев 2003.
- 👁️ Симончук О.В. Середній клас у соціальній структурі українського суспільства // Структурні виміри сучасного суспільства. Київ, 2006. – С. 209-243.

**ТЕМА 10-11.
ПРЕЗЕНТАЦІЇ
ІНДИВІДУАЛЬНИХ
ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ/
ПРОЄКТІВ (ІСПИТ).**

ВИКЛАДАЧКА КУРСУ

Оксамитна Світлана Миколаївна —

докторка соціологічних наук, професорка кафедри соціології Факультету соціальних наук та соціальних технологій Національного університету «Києво-Могилянська Академія», наукова співробітниця відділу соціальних структур Інституту соціології академії наук України. Членкиня Вченої Ради НаУКМА.

Контактна інформація: oksamyt@ukma.edu.ua

#acrecstudy

Київ